

LETO—YEAR XII.

Cena lista: Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., torek, 27. maja (May 27) 1919.

Subscription \$4.00 Yearly.

ŠTEV.—NUMBER 125.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ALI MORAJO JUGOSLOVANI PLAČATI VOJNO ODŠKODNINO?

Velika četvorica se bavi z vprašanjem, da bi se odškodnina sorazmerno naložila na vse narode, ki so prej tvorili Avstro--Ogrsko. Nemčija zahteva plebiscit za dežele na vzhodu.

Pariz, 26. maja. — Velika četvorica je danes nadaljevala z dolgo razpravo o točki vojne odškodnine v mirovni pogodbi z Nemško Avstrijo. Zastopniki Rumunije, Poljske, Čehoslovakske in Jugoslovanske so bili navzoči na seji; dalje so bili prisotni general J. C. Smuts, Andre Tardeau, L. P. Locheur in dr. Keynes. Vse kaže, da bo pogodba dovršena danes, odobrena na jutranji plenarni seji in v sredo izročena delegatom Nemške Avstrije v St. Germainu.

Največje vprašanje pri mirovni pogodbi za Nemško Avstrijo je, da li bodo vsi narodi, ki so nekoč tvorili avstro-ogrske monarhije, primorani plačati sorazmerno deleže povračila za škodo, ki so jo naredile avstro-ogrske armade v Srednji in v drugih invadiranih deželah. Vendar pa sodijo v konferenčnih krogih, da bo to vprašanje rešeno brez posebnega zadržanja.

Problem Turčije je rešen kolikor se tiče Italije in Grške; ostane pa še nesporazum nad Francijo in Anglijo, ki še nista edini, kakoli si uravnata njune interese v Mali Aziji. Wilson je poslal poslovo amer. komisijo na Turško, ki ima uvesti neodvisno preiskavo glede andotskih zapletov.

London, 26. maja. — Iz Berlina je prišla vest, da bo Nemčija v svojih protipogojih zahtevala plebiscit v deželah, ki jih zahteva Poljska in dalje bo zahtevala, da se črta točka, ki določa petnajstletno okupacijo in izkoriščanje premogokopov v Saarski dolini. "Echo de Paris" javlja, da odgovor zaveznikov na nemške protipogoje bo objavljen 7. junija in potem bodo imeli Nemci še tri dni časa, da podpišejo pogodbo. Pogodba mora torej biti podpisana ali zavržena najkasneje 10. junija.

Druge vest iz Berlina se glasi, da bodo Nemci predlagali, da se njihova armada omeji na 350,000 mož v dveh mesecih po miru, v enem letu pa na 200,000 mož.

Pariz, 26. maja. — Velika četvorica je z malimi izjemami zavrnila vse dosedanje sugestije in pritožbe nemških delegatov v Versaillesu. Majhna koncesija je bila dovoljena z ozirom na Saarsko dolino. Američani pravijo, da to sploh ni koncesija, temveč originalni predlog ameriških delegatov, katerega pa zavezniki niso hoteli prej sprejeti.

Skoraj vse nemške pritožbe so spisane v jeziku raznih Wilsonovih izjav. Tako na primer se čita v eni pritožbi: "Nemška delegacija ne more priznati, da bi se z nemškim ljudstvom barantalo od rok do rok, kakor da je živina ali zastavljeno blago v igri." Na to pritožbo je Clemenceau odgovoril, da se "zavezniki v vsakem slučaju ozirajo na želje prizadetega ljudstva vlad česar ne more biti barantanja."

Nemci so že naslovili trinajst not na veliko četvorico. V eni notni pravijo, da Nemčija smatra edino odgovornost v kršenju belgijske nevtiralnosti in za to kršenje je pripravljena odškodniti Belgije. Glede na vojno samo so pa zavezniki odgovorni ravno toliko kakor Nemci — se glasi nota — in materialno škodo so povzročile zavezniške armade kakor nemške.

Dayton, O. — Vilharmur Stefansson, znani odkritelj, se je mudil pri Orville Wrightu, in se je razgovarjal z njim o možni uporabi letala za polet na severni točaj. Stefansson namerava napraviti tak polet na severni točaj v letu 1920.

IZBRUH LAVE NA JAVI; 15,000 MRTVIH.

Ognjenik je zasul 20 vasi in razdal 17 drugih; velika nesreča.

OTOK JE POLN VULKANOV.

London, 26. maja. — Iz Amsterdama poročajo, da je ognjenik Kloeet na otoku Javi v Nizozemski Vzhodnji Indiji med silovitim bljuvanjem zasul 20 naselbin in deloma razdal 17 drugih. Okrog 15,000 prebivalcev je izgubilo življenje.

(Otok Java ima okrog 30 milijonov prebivalcev, med katerimi je približno 65,000 Evropejcev. Otok je znan po svojih mnogih ognjenikih, med katerimi je Kloeet eden manjših na zapadni strani Jave. Zadnjič je bljuval leta 1901 in takrat je 200 oseb izgubilo življenje. Vsega skupaj je na Javi 14 ognjenikov, ki se vlečejo v enem samem gorskem grebenu v razdalji 35 milj.)

STAVKE V MNOGIH MESTIH KANADE.

Prvi nastop kanadske vlade proti stavkarjem v Winnipegu.

Toronto, Ont., 26. maja. — 3000 kovinskih delavcev v tem mestu je zagrozilo z generalno stavko, ako ne dobe osemurnega delavnika. Železniški promet v Ontariju bo ustavljen radi te stavke. Kovinarjem se je pridružilo 700 delavcev v tujakšnji ladjedelnici.

— Tukajšnji strokovni delavski svet je odredil splošno glasovanje pri krajevnih unijah o stavki iz simpatij do delavcev v Winnipegu. Ako bodo delavci glasovali v večini za stavko, se začne generalni štrajk takoj jutri.

Regina, Saskatchewan, 26. maj. — Tukajšnje delavske priče bodo glasovale še te dni o vprašanju generalne stavke v prid štrajkarjem v Winnipegu.

Winnipeg, 26. maja. — Vladni minister za delo Gideon Robertson je zagrozil postitnim uslužbencem, ki so v stavki z drugimi delavci vred, da bodo izgubili službo, ako se ne vrnejo danes na delo. Enak ultimatum se pripravlja telefonskim uslužbenecem.

NEMŠKA POTAPLJAČA NA POTU V VELIKA JEZERA.

Ottawa, Can. — Na potu v Velika jezera je nemška potapljača U-97, ki nosi šestnajst min in šest torpedov. Potapljača je najnovejšega sistema. Potapljača se bo ustavila v raznih kanadskih in ameriških rekah in v pristanih Velikih jezer.

PRVI BELOPOLTNEŽ ELEKTROCIKIRAN V OKLAHOMI.

M'Allister, Okla. — V državni ječi so elektrocičili T. R. Braughta, ker je v letu 1916 umoril nekega Otis Robina. Braught je bil prvi belopoltnož, ki je umrl v električnem stolu v državi Oklahomi.

PRSTI ZAVAROVANI ZA EN MILJON DOLARJEV.

Vancouver, B. C. — Gdč. Ruth St. Denis, znana plesalka, je zavarovala svoje prste na nogah in rokah za en milijon dolarjev in časa njenega bivanja v Kanadi. Plesalka je zavarovana tudi v Združenih državah, toda njena polica ni veljavna v Kanadi.

AMERIKA SE OBOTAVLJA PRIZNATI KOLČAKA.

Sibirski diktator mora prej garantirati, da bo plačal vse dolgove.

ANGLEŽI DALI UMORITI 26 SOVJETSKIH URADNIKOV.

Pariz, 26. maja. — V francoskih uradnih krogih menijo, da bo velika četvorica soglasno priznala "vlado" Kolčaka, protiboljševskega diktatorja v Sibiriji. V američanskem stanu so pa druga mnenja. Tam pravijo, da v tem oziru še ni soglasja in da Amerika morda pripozna Kolčaka, ako more garantirati, da bo njegova vlada plačala stare ruske dolgove in se držala pogodb, ki jih je sklenila Rusija pred komunistično revolucijo.

Kodanj, 26. maja. — Estonske čete, ki pomagajo ententi v ofenzivi proti sovjetski ruski republiki, so okupirale Pskov, ki se nahaja kakih 100 milj južnozapadno od Petrograda. Več tisoč boljševikov je bilo vjetih. Ako bodo Estonci tako napredovali brez zadržka, tedaj morda pade Petrograd še ta mesec.

(Večraj je bilo že desetih poročano, da so Estonci že vzeli Petrograd — danes so pa še sto milj od njega.)

Vladivostok, 25. maja. — Ameriška vojaška ekspedicijska lada prve ranjene, 21. t. m. so bili lahko ranjeni trije Američani, ki so stražili vlak 40 milj severovzhodno od Vladivostoka. Boljševiški rebeli so napadli vlak blizu Uzurskega zaliva na progi, ki drži do rudnikov v Sučanu. Ta del železnice je pod protekcijo ameriških čet. Po napadu je poveljnik pojačal ameriške čete v dotičnem okolišu. Omenjena pokrajina je v plamenu revolte proti Kolčaku in govori se, da imajo revolucionarji 10,000 mož pod orožjem.

New York, N. Y. — Brezčlena brzjavka, katero je pobral pernik "Franklin," ploveč iz Evrope, in katera je prišla iz Moskve, se glasi, da Angleži v okolici Kaspiškega morja pošiljajo vjetniške revolucionarje v Indijo, kjer jih usmrtijo. Nedavno tega so poslali 26 boljševikov v spremstvu transkaspiskih protirevolucionarjev pod vodstvom britiških oficirjev in med potjo so Angleži ukazali ustreliti vse jetnike nankor so jih pokopali v pesku.

LAHKO PIVO BODO ŠE NADALJE VARILI.

New York, N. Y. — Sodnik Meyer je izdal sodnijsko prepoved, ki prepoveduje zveznim oblastim se umesavati v varenje piva, ki vsebuje le 2% alkohola, dokler niso sodišča odločila glede opojnosti piva. Sodnik je izjavil, da je nanj vplivala predsednikova priporočila, da se naj vojna prohibicija v toliko reformira, da bo dovoljeno varenje piva in izdelovanje lahkega vina.

MORNARIŠKI ČASTNIK UBIT PRI LOVENJU MORSKIH MIN.

San Diego, Cal. — Lajtnant Frank Bruce, poveljnik ameriške ladje "Bobolink", je bil ubit, ko je eksplodirala morska mina. Brzjavka ne pove, če je bila ladja tudi poškodovana in če so bili drugi pomorščaki tudi ranjeni. Med najbolj nevarna dela spada pobiranje morskih min.

PRIDELEK BANANE BO OGROMEN.

Kingston, Jamaika. — Poročila z dežele govore, da bo letos pridelek banane štirikrat tako velik, kot je bil v letu 1918.

Ali bodo banane vsled ogromnega prideleka cenejšje? Ej, to je odvisno od trgovcev, ki kontrolirajo tujakšnji trg v Združenih državah, kajti cene niso dandanes več odvisne od tega, kako velik je pridelek.

ALI JE GOMPERS V SLUŽBI ANGLEŠKIH IMPERIALISTOV?

Ugleden list "The Nation" je priobčil težko obtožbo proti predsedniku A. F. of L.

KAJ POMENI NJEGOVA MISLIJA V EVROPI?

New York, N. Y. — "The Nation" je priobčil 17. maja članek z naslovom "Zakaj je bil Wilson poražen v Parizu". Članek je spisal Lincoln Coleord, ki je obenem obdolžil Samuela Gompersa, predsednika Ameriške Delavske Zveze, da je bil najet in plačan od angleške vlade, ki ga je pozvala v Evropo z namenom, da zanese prepričanje v razdor v vrste Delavske Stranke na Angleškem.

Coleord se je zaščitil v članku z navadno frazo "tako se poročajo", ali težko je verjetno, da bi ugleden list, kakor je "The Nation", sprejel in objavil obtožbo te vrste, če bi ne bilo dokazov za teške trditve v članku.

Bilo je že poročano, da je Gompersovo evropsko mislijo, kakor tudi misije njegovih soursadnikov od American Federation of Labor, American Alliance for Labor and Democracy in Socialdemokratske Lige v Ameriki, financiral Biro za Informiranje Jaynosti v Washingtonu. Ali zdaj so prišli na dan podatki, da je Gompers zagovarjal intervencijo v Rusiji ob času, ko je Wilson izjavil v nekaterih govorih, da je proti intervenciji. Tedaj so britiški imperialisti dobili v Gompersu dobrega prijatelja in dosegli so, da je prišel v Evropo pobijati socialistične in druge napredne organizacije, ki so podpirale Wilsona in njegov mirovni program.

Coleord piše v omenjenem članku med drugim sledeče: "Od 20. do 23. februarja 1918 se je vršila v Londonu medzavezniška socialistična in delavska konferenca. Delegatov iz Amerike ni bilo, ker jim državni department ni dal listov. Konferenca je takrat pooblastila Camille Huysmansa iz Belgije in druge, da obiščejo Ameriko in skušajo privedi naše delavsko gibanje na bolj liberalno pota. Stvar se je sukala okrog Wilsonovega liberalizma in njegovih mirovniških točk, katere so delegatje sprejeli in izjavili, da so resnični prijatelji Wilsonovega programa in odprti sovražniki tajne diplomacije in tajnih pogodb. Dva tedna po tej konferenci ni državni department v Washingtonu še ničesar vedel o zaključkih na tej konferenci v Londonu in ni vedel, da pride Huysmans v Združene države. Angleški cenzor ni pustil vesti o konferenci čez morje, ali ameriška vlada je končno izvedela o stvari skozl "neuradne kanale". Novica, da pride mislija medzavezniških socialistov v Ameriko, je naredila paniko v državnem departmentu. Huysmans in ostali so že takrat želeli priti v dotiko z nemškimi socialisti. Angleška vlada je takoj dobila navodilo, da prepreči odhod misije iz Evrope. To se je zgodilo in Lloyd George je hitro izbral nekatere svoje pristaše v Delavski Stranki in jih je poslal v Združene države, da bi se slišala Gompersova mislija pa je sledila Gompersova mislija v Evropo na stroške, kakor se poročajo, angleške vlade v svrhu, da razdere angleško Delavsko stranko. Še le čez en mesec je ameriški poslanik v Londonu poslal državnemu departmentu v Washingtonu popolno poročilo o zborovanju medzavezniške socialistične konference v Londonu. Tako so Wilsona varali njegovi nasprotniki in ga odrezali od njegovih resničnih prijateljev."

62,000 VOJAŠKIH NOVINCEV JE BIL ZAVRNEENH RADI JETIKE.

New York, N. Y. — Od vseh vojaških novincev je bilo zavrnjenih 62,000, ker so bili jetniki. Tako poročajo Narodna družba za obrambo proti jetiki. Okoli dvajset tisoč novincev so kasneje poslali donov iz vojaških taborov radi ravno istega vzroka. Šest tisoč novincev so pa pridržali v armadi in sedaj se zdravijo v raznih sanatorijih.

Številke govore, da je prolezijska bolezen zelo razširjena med ameriško mladino.

62,000 VOJAŠKIH NOVINCEV JE BIL ZAVRNEENH RADI JETIKE.

New York, N. Y. — Od vseh vojaških novincev je bilo zavrnjenih 62,000, ker so bili jetniki. Tako poročajo Narodna družba za obrambo proti jetiki. Okoli dvajset tisoč novincev so kasneje poslali donov iz vojaških taborov radi ravno istega vzroka. Šest tisoč novincev so pa pridržali v armadi in sedaj se zdravijo v raznih sanatorijih.

62,000 VOJAŠKIH NOVINCEV JE BIL ZAVRNEENH RADI JETIKE.

New York, N. Y. — Od vseh vojaških novincev je bilo zavrnjenih 62,000, ker so bili jetniki. Tako poročajo Narodna družba za obrambo proti jetiki. Okoli dvajset tisoč novincev so kasneje poslali donov iz vojaških taborov radi ravno istega vzroka. Šest tisoč novincev so pa pridržali v armadi in sedaj se zdravijo v raznih sanatorijih.

62,000 VOJAŠKIH NOVINCEV JE BIL ZAVRNEENH RADI JETIKE.

New York, N. Y. — Od vseh vojaških novincev je bilo zavrnjenih 62,000, ker so bili jetniki. Tako poročajo Narodna družba za obrambo proti jetiki. Okoli dvajset tisoč novincev so kasneje poslali donov iz vojaških taborov radi ravno istega vzroka. Šest tisoč novincev so pa pridržali v armadi in sedaj se zdravijo v raznih sanatorijih.

ŽENSKAM PRIZNANA VOLILNA PRAVICA.

Kongresna zbornica je sprejela z veliko večino žensko volilno pravico; odglasovati morajo še državne legialature, da postane ustavna.

Washington, D. C. — Ženska volilna pravica je bila v kongresni zbornici sprejeta z nenavadno veliko večino. Za predlogo je glasovalo tri sto štirje poslanci, nasproti pa devet in osemdeset. Po resoluciji, ki je bila sprejeta, imajo odglasovati državne legialature, da se vključi v ustavo Združenih držav potreben dodatek, da imajo ženske volilno pravico.

Za debato sta bili dovoljeni le dve uri. Vsaka stranka je smela izriniti eno uro, da zagovarja svoje stališče. Obe stranki — republikanska in demokratska — trdita, da njima gredo zasluge, da je bila resolucija sprejeta. Faktično so pa v obeh strankah elementi, ki nasprotujejo ženski volilni pravici. Nobena teh dveh strank ne more reči, da so vsi njeni člani zagovorniki ženske volilne pravice.

Zadnjičkrat je zbornica glasovala o ženski volilni pravici dne 10. januarja 1918. Rezolucija je bila takrat sprejeta z 847 glasovi proti 136. Pri sedanjem glasovanju so se glasovi pomnožili za 30 glasov. V letu 1918 je bila resolucija sprejeta le z enim glasom nad dvotretjinsko večino. Pri sedanjem glasovanju je bilo oddanih 42 glasov nad dvotretjinsko večino. Od 89 kongresnikov, ki so glasovali proti ženski volilni pravici je bilo 70 demokratov in 19 republikancev. Od 304 kongresnikov, ki so glasovali za resolucijo, je bilo republikancev 202 in demokratov 102. Pet in trideset kongresnikov ni bilo navzočih, ali so imeli dogovor, da ne glasujejo za resolucijo ali proti nji.

Predložena sta bila dva spremembna predloga, ki sta propadla z veliko večino. Predlog, da se glasuje le z da in ne, je bil poražen s tako večino, da je bilo jasno, da bo resolucija sprejeta z izredno veliko večino. Navadno je dobila abstraktivna taktika veliko podporo, ali pri sedanjih debatih je ta podpora skoraj popolnoma odpovedala.

Frank Clark, kongresnik iz Floride je predlagal, da morajo tri četrtine držav potrditi dodatek k ustavi in da mora preteči sedem let, preden postane dodatek veljaven. E. W. Saunders, kongresnik iz Virginije je predlagal, da naj ljudstvo s splošnim glasovanjem v vsaki državi odloči o dodatku k ustavi.

Ko je kongresnik Mann predlagal, da pride resolucija na dnevni red, se je vnela kratka razprava, koliko časa se dovoli za debato. Kongresnik Edward C. Little iz Kansasa je govoril prvi za resolucijo in njegove opazke, da republikanci podpirajo resolucijo, so spravile na noge kongresnika Claude Kitchina, ki je dejal, da se ni govorilo o ženski volilni pravici, dokler demokratje niso prišli do moči v kongresu. Champ Clark, bivši kongresni predsednik je zagovarjal resolucijo. Povdarjal je, da gredo zasluge demokratiji stranki in predsedniku Wilsonu, da bo resolucija sprejeta.

62,000 VOJAŠKIH NOVINCEV JE BIL ZAVRNEENH RADI JETIKE.

New York, N. Y. — Od vseh vojaških novincev je bilo zavrnjenih 62,000, ker so bili jetniki. Tako poročajo Narodna družba za obrambo proti jetiki. Okoli dvajset tisoč novincev so kasneje poslali donov iz vojaških taborov radi ravno istega vzroka. Šest tisoč novincev so pa pridržali v armadi in sedaj se zdravijo v raznih sanatorijih.

62,000 VOJAŠKIH NOVINCEV JE BIL ZAVRNEENH RADI JETIKE.

New York, N. Y. — Od vseh vojaških novincev je bilo zavrnjenih 62,000, ker so bili jetniki. Tako poročajo Narodna družba za obrambo proti jetiki. Okoli dvajset tisoč novincev so kasneje poslali donov iz vojaških taborov radi ravno istega vzroka. Šest tisoč novincev so pa pridržali v armadi in sedaj se zdravijo v raznih sanatorijih.

DELAJSKI POLOŽAJ V TEKSTILNI INDUSTRIJI.

Tekstilna družba je priznala zvišanje mezd; o drugih pogojih še niso prišli do zaključka.

Lawrence, Mass. (Zakasnelo.) — Preden pojdejo te vrstice v tisk, bo stavka tekstilnih delavcev že končana. American Woolen kompanija je priznala povišanje mezd v svojih štirih tovarnah. Nova lestvica stopi v veljavo dne drugega junija.

Podala se je najbolj močna kompanija in zmaga je takorekoč na strani tekstilnih delavcev, ki so se bojevali proti nameravane mu znižanju mezd. Kompanija je priznala glavno zahtevo, ni pa hotela pristati, da ne nastopi proti delavcem, ki so bili eksponirani v stavki.

Centralni delavski svet v Lawrenceu je predlagal tovarnarjem, da se poviša mezda vsem tekstilnim delavcem, ne glede na to, kakšno delo opravljajo. Mezda se poviša za petnajst odstotkov.

Vest o zmagi tekstilnih delavcev se je razširila v bližnja mesta. Kmalu je došla vest iz Saca, Me., in Jamestowna, N. Y., da so tovarnarji privolili povišanje mezd.

V New Bedfordu so štrajkaški strojevodje in štirideset tisoč tekstilnih delavcev je bilo 14 dni preje brez dela, preden so zahtevali, da se jim mezda poviša za petnajst odstotkov. Delavci bodo tukaj ostali še nadalje v stavki, čeprav strajkajo, dokler ne zmagajo.

Pregnanje delavcev, ki so bili eksponirani v stavki, je za delavce zelo važna reč. Če bodo tovarnarji te delavce izprli in jih obsodili na stradanje, ker so bili zvesti svojim tovaršem, se lahko zgodi, da se bo stavka nadaljevala, dokler podjetniki popolnoma ne odnehajo. Kajti, če delavci zapuste svoje tovarše, ki so največ žrtvovali v stavki in so bili svojim ostalim tovaršem voditelji v trdih in hudih časih, se ne bo noben delavec več upal eksponirati v stavki in delavci bodo obsojeni v trajno sužnost. To je vzrok, zakaj štrajkarji tako odločno zahtevajo, da ne smejo tovarnarji nastopiti proti nobenemu delavcu, ki je bil eksponiran v stavki. Za delavce ni druge poti, kot da vztrajajo pri svoji zahtevi in ne odnehajo za las od nje.

KONGRESNIK GOULD HOČE IZVEDETI, V KAKŠNE NAMENE JE ŠEL DENAR IZ OBRAMBENEGA SKLADA.

Washington, D. C. — Kongresnik Gould iz New Yorka je predložil kongresni zbornici resolucijo, v kateri zahteva pojasnilo, v kakšne svrhe se je porabil denar iz sklada za varnost in obrambo. V ta sklad je bilo dovoljenih sto milijonov dolarjev in je bil na dispozicijo predsedniku Wilsonu.

V aprilu 1917 je bilo dovoljenih petdeset milijonov dolarjev. Ta denar ni bil poročen do lanskega prvega julija, ampak zunaj je bilo dovoljenih nadaljnjih petdeset milijonov dolarjev.

Gouldova resolucija pravi, da predsednik pove, v kakšne svrhe se je porabil denar, če tako pojasnilo ne škodi javnim interesom.

BANKA JE ZAPRELA VRATA; BLAGAJNIK JE POSKUSIL S SAMOMOROM.

Chicago, Ill. — Ko je državni računski preglednik zaprl vrata državne banke v Shermerville, je blagajnik Gustave A. Olson nameril samokres sebi na prsi in sprožil. Krogi ga je zadela pod sročem in težko ranjenega so prepeljali v bolnišnico.

VREME.

Chicago in okolice: V torek nastalo. Lahki severovzhodni vetrovi. Solnce izhaja ob 5:30, zahaja ob 8:14.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo praviloma, da se vam ne ustavi list.

PRIDELEK PŠENICE IN CENE.

Letošnji pridelek na pšenici in drugem žitu bo največji, kar jih pozna zgodovina Združenih držav. Tako poroča tudi poljedelski department, ki je dal po svojih ekspertih oceniti pridelek ozimine. Mr. Barnes, zvezni žitni ravnatelj, naznanja, da se znižajo cene žitu. Te vesti so precej ugodne, kajne? Na konzumente, posebno na delavce, pa niso napravile najmanjšega vtisa. In zakaj?

Medtem, ko časniki poročajo o najboljši letini, mr. Barnes govori o znižanju cen, plezajo cene lepo kviško in nihče ne more povedati, kje se ustavijo. Ljudstvo je izgubilo zaupanje, kajti slišalo je preveč lepih besed, življenske razmere se pa slabšajo od dne do dne. Ljudstvo pač sodi, kaj mi pomaga, če Združene države pridelajo deset ali dvajset milijard bušljev pšenice, ko pa ima moka višjo ceno, kot takrat, ko je bilo pridelanih le sedem sto tisoč bušljev pšenice. Ljudstvo se je prepričalo, da so časi minili, ko je dobra letina znižala cene. Poleg pa vidi, da tisti, ki niso obdelali polja, katerim ni kanila niti ena kaplja znoja raz čelo pri pospravljanju žita z njive, imajo največji dobiček od dobre letine.

Farmarja varuje minimalna cena, ki mu jo morajo privatni žitni interesi plačati za pšenico. Konzumenta ne varuje nihče. Pa še farmarja oplazijo privatni žitni interesi, če ga le mirejo na ta način, da uvrstijo njegov pridelek v nižjo vrsto.

Ljudstvo se dobro spominja, kako so kričali listi, ki zagovarjajo privatne žitne interese, da je treba odpraviti ceno za farmarje, ker bo cena pšenici padla v par mescih po sklenjenem premirju in da bo imela tržava veliko izgubo, ker garantira minimalno ceno. In kaj se je zgodilo? Cene na trgu niso padle, ampak so šle kviško. Danes pravi ljudstvo, da so privatni žitni interesi izvršili dobro premišljeno potezo, ko so zagnali krik, da se znižajo pšenične cene, ko pride na trg pšenica iz Avstralije in Argentine. Ljudstvo zašudeno vprašuje, kje je tista pšenica, ki so jo nagromadili v ogromnih avstralskih žitnicah, ker jo v vojnem času niso mogli prepeljati zavoljo nemških potapljač na evropski trg. Ali so jo snedli miši in podgane, ali je bilo pisarjenje o natlačenih žitnicah v Avstraliji le lepa pripovedka? Ali je bila ta pripovedka izmišljena od privatnih interesov, da se odpravijo določene minimalne cene od kongresa? Tako vprašuje ljudstvo, toda odgovora na svoja vprašanja ne dobi, ker privatni interesi trdovratno molče.

In ta molk je precej pomagal, da je ljudstvo izgubilo zaupanje v poročila o najboljši letini in o znižanju žitnih cen.

Dokler ljudstvo samo čita, da bomo imeli najboljšo letino, kar jih je bilo do sedaj v Združenih državah, ne zgodi se pa nič, kar bi scenilo kruh, nima vere, da bo dobra letina sploh kaj znižala življenske troške.

Ljudstvo želi dokaze in ne poročil.

Slab zagovor. — Italijanski imperijalisti še vedno brskajo po zgodovini, da dokažejo, da živi v Dalmaciji, Istri, na Kranjskem in Goriškem okoli Gorice in v Tolminu več Italijanov kot Jugoslovancev. Na pomoč kličejo razne mrtve in žive zgodovinarje, da kažejo, da je res, kar ni res. Za Reko brez Sušaka zahtevajo plebiscit, dasiravno se Reka in Sušak ne dasta ločiti, ker tvorita gospodarsko enoto.

Ce so italijanski imperijalisti dosledni, naj se sklicujejo povsod na zarjavele in stare kravljevske dokumente, za katere pameten žid ne da danes počenega groša, ali naj pa povsod zahtevajo plebiscit. Ali iskati doslednost pri imperijalistih pomeni taliko, kakor če se človek vleče na trebuh z namenom, da izpije Jadransko morje, ali če pri imperijalistih išče pravico. Imperijalisti se opirajo na moč in zato so njih zagovori slabi. Kdor se pa opira na moč, pa ne gleda, kje je pravica in kje pravica. In če postavi svojo moč v službo krivice, je naravno, da so zagovori slabi, ker se krivica ne more zagovarjati z dobrimi zagovori.

Ali in če. — Vsi so za ligo narodov, "ali" in "če"...

Zakaj je prišla revolucija v Evropi?

Piše Paul Wallace Hanna.)

(Dalje.)

V vseh entitnih državah nisem našel vojaka ne delavca, ki bi verjel po treh mesecih premirja, da bo mirovna konferenca odpravila možnost druge vojne. In vsi so imeli še v svojem spominu obljube, državnikov, da je bila zadnja vojna za odpravo vseh nadaljnjih vojn. Osemnajstletni francoski fant, ki je stregel pri naši mizi v hotelu, v katerem je bila nastanjena ameriška mirovna delegacija, je nabral ustnice v smešne gube, ko sem ga vprašal, če upa na razoroženje v Franciji. "Mene so potegnili v armado meseca junija," je odgovoril in odnesel prazne krošnike. To je bilo v januarju, ali njemu je bil junij bližje kakor pa štirinajst točk, ki so ležale na gladki mizi tri nadstropja nad nami. Francija je sicer obljubila svetu, da zniža armado, ampak fant je znal, da so mirovni pogoji taki, da bo treba velike armade predno se izvedejo.

Tako mislijo mase. Ali ni to mišljenje značilno? Odkod je prišlo?

Rodilo se je leta 1914. Sešel sem se z vojakom, ki so šli v vojno z grenko zavestjo, da je vojna nepotrebna in da ne bi bila nikdar prišla, ako bi bil svet boljše urejen. Bojevali so se hrabro, kakor medvedje v kletki, toda kletko so bolj sovražili kot nasprotno medvede. Ko je pa prišel mir, ki je prinesel brezposelnost in lakoto, so bili prepričani, da so moderne vlade nesposobne za upravljanje sveta.

Ameriški vojaki, ki so bili brigadirani z Angleži na flandrski fronti, pripovedujejo, da so Angleži večkrat izjavili, da jim je vseeno, kako se konča vojna, samo da se hitro konča. Bojevali so se zato, ker so se Nemci bojevali; z nemškimi vjetniki so se pa strinjali, da je sedanja vojna gostosno spričevala bankrotirane državnike.

Francosinja v pariški kavarni je rekla, da je morala sprejeti službo točajke, ko je bil njen soproog ubit v vojni in preklinjala je vojno in vlado, ki ji daje eden frank na dan kot odškodnino za življenje njenega soproga. Vojak, ki je leta 1914 imel prilično svoto denarja, se je vrnil v civilno življenje in našel komaj eno petinko tega, kar si je bil prihranil pred vojno. Vojna je znižala vrednost franka za eno petinko in njegovo premoženje je šlo po vodi, a vrhutega še dela ne more dobiti.

Meseca decembra se je Wilson peljal z majhnim parnikom "Brighton" iz Calaisa v Dover na Angleško. Z njim je bila skupina časnikarjev. Govoril sem z angleškim vojakom, ki je bil njen soproog ubit v vojni in preklinjala je vojno in vlado, ki ji daje eden frank na dan kot odškodnino za življenje njenega soproga. Vojak, ki je leta 1914 imel prilično svoto denarja, se je vrnil v civilno življenje in našel komaj eno petinko tega, kar si je bil prihranil pred vojno. Vojna je znižala vrednost franka za eno petinko in njegovo premoženje je šlo po vodi, a vrhutega še dela ne more dobiti.

V Londonu sem našel, da družbo avstralskih vojakov in civilistov in poslušal sem njihov pogovor. Neki avstralski prostak je dejal, da pravga miha ne bo dokler ne bo delavski razred vladal v vseh državah. Trgovski mornar je prekinil govornika, rekoč: "Jaz verujem v deset božjih zapovedi in drugih zakonov bi ne bilo treba." — Vojak je pa med smehom odgovoril: "Kdo pa veruje v božje zapovedi? Ali kdo veruje v Lloydja Georgea?"

V Parizu so mi pravili, da je zadnji mesec vojne odšlo okrog 50.000 francoskih vojakov s fronte, ne da bi bili vprašani za odpušč. Od dneva premirja do božice je pa to število naraslo na 150.000. Neki vojak mi je zaupal, da so že leta 1917 obstajale tajne zveze na gotovih krajih bojne fronte med nasprotnimi četami; bili so dogovori, da ne sme biti

napadov med gotovimi enotami v gotovih časih.

Angleški kapitan, ki je pravkar prišel iz Francije, mi je dejal, da ga niti kralj ne kabineta ne prisilita, da bi sprejel vojaško službo v Rusiji in če britanske čete sploh gredo tja, ne bodo dosegle tega, kar se od njih pričakuje. To mišljenje je bilo tako razširjeno in utrjeno med angleškimi vojakom, da je bila angleška vlada prisiljena naznaniti drugi dan v januarju, da ne bo več pošiljala čet v Rusijo.

Po vsaki dolgi vojni so navadno prišle velike politične izpremembe v prizadetih državah in izpremembe so vselej prišle na zahteve izmučenih in cinčnih ljudskih mas. Brez majega iz vseh dinastičnih vojn v preteklem stoletju je prišlo nekoliko svobode za mase. Padlo je tlačanstvo in ljudstvo je dobilo volilno pravico. Svoboda je bila sicer majhna in večkrat bolj na papirju kot v resničen življenju, toda ljudstvo se je iz tega učilo spoznavati svojo moč in je boljbolj zaupalo svoji lastni sposobnosti, da lahko odločuje v vitalnih zadevah. Stara vera, da so vladarji nezmisljivi in vedno pravični, je umirala boljbolj; ljudstvo je polagoma, ali sigurno spoznavalo, da so vladarji tudi ljudje in pričelo jih je držati odgovorne za njihove čine. Tik pred veliko vojno se je mišljenje, da so vladarji nedolžni dokler jim ni dokazana krivda, lahko kosalo z nasprotnim mišljenjem, da so vladarji krivi toliko časa dokler ne dokažejo svoje nedolžnosti.

Tako je bilo razdeljeno javno mnenje, ko so vladarji Evrope pričeli veliko igro leta 1914. Nemški vladarji so računali s kratko in zmogovito vojno, ali ko se je vojna vlekla leta, da je niso mogli ustaviti kamoni niti diplomatije, je končno krivda kolikor toliko padla na vse vladarje. Še več: Za osebam vladarjev, ki se ravno ne morejo imenovati krvoželjni monsturni, se je pojavilo nekaj neosebnega, ki po mnenju ljudstva zasluži smrt, ako res hoče priiti mir na svet. Kdor zagovarja ta "nekaj," je v nevarnosti, da sam zapade smrti — kakor v Rusiji — ali v mišljenju velike ljudske mase se pripravljajo večja smrtna obsodba nad sistemom samim.

(Nadaljevanje.)

Dopisi.

Lincoln, Ill. — O tukajšnjih delavskih razmerah je bilo že poročano, da so piškave.

Poročati pa moram, da se tukajšnji rojaki jako zanimajo za državljanske papirje. 10. maja sta dobila dva rojaka druge državljanske papirje in priselga zvestobo zvezdnati zastavi in sicer Antón Štigel, preds. družbe "Zagorski Zvonovi", št. 116 S. N. P. J. in Georg Pajnter. Moje najiskrenejše častitke obema za dobro izpadli izpit.

Za mesec september se pripravljajo še nekaj tukajšnjih rojakov da postanejo popolni državljani in želim obilo uspeha.

Pozivljam še druge rojake, kateri še niste popolni državljani, da vložijo prošnjo za druge državljanske papirje. Upam, da vsakdo dobro ve, kolikega pomena je za delavca, ako je državljan. Na volilni dan gre lahko na voliče in voli za delavske kandidate in za delavsko stranko. Ako pa delavec nima volilne pravice, je pa nekakšno orodje privatnega izkoriščanja, ker ne more glasovati za delavsko stranko. Samo za bavljanje in kričanje ne pomaga nič, ampak samo škodi splošnemu delavstvu. Najboljše orodje je glasovnica. S to se največ pomaga k zbolšanju delavskega položaja. Delavci, zavedajte se tega in potrudite se, da dobite državljanstvo in na ta način volilno pravico, da s tem zboljšate svoj položaj samim sebi in svojem.

Poročevalec.

Chicago, Ill. — Glede delavskih razmer v tem milijonskem mestu ne morem kaj posebnega poročati, ker so slabe, kot v vseh večjih industrijskih mestih. Brezposelnost je tudi tukaj velika, štrajki so na dnevnem redu. Ti soče in tisoče delavcev je brez dela in pobahajo od tovarne do tovarne za delom. Delodajalec nam vedno obljubljuje boljše čase, toda navadno ostane le pri ob-

ljubah. Poleg tega nas pa še da vi velika draginja, katera postaja v vsakim dnevu večja. Najhuje jo še občuti družinski oče, kateri komaj preživi svojo družino z zaslužkom. Ako se pa prikrade bolezen v družino, je pa pripuščeno sam sebi in svoji razsodnosti, kako naj si pomaga. Prihraniti mu ni mogoče nobenega centa ob tej draginji in ob tem zaslužku, katerega moremo le imenovati miloščino, ne pa zaslužek za delo, katerega opravljamo.

Pred kratkim je zadel velika nesreča družino Šifler, kateri je nemila smrt ugrabila dva sina, Charlesa in Alberta. Charles je umrl 13. maja in Albert pa 15. maja.

Zhola sta oba za neko kužno boleznijo in radi tega so zdravstvene oblasti prepovedale vsak izhod iz hiše oziroma iz stanovanja in vhod tudi. Oče se je nahajal na delu in ko je prišel domov, mu niso pustili iti v stanovanje. V stanovanju so ostali sami otroci in mati. Nihče ni smel v stanovanje in jim kaj pomagati. Prepuščeni so bili sami sebi. Bili so menda tri dni brez vsake prave hrane in brez vsake zdravniške pomoči. Ko je umrl prvi sin in so ga pogrebniški odpejali na pokopališče so nato prišli še po drugega sina ter ga odpejali v bolnišnico, kjer je pa drugi dan umrl.

V bolnišnico so vzeli tudi tretjega otroka, kateri bo pa najbrže ozdravel.

Družini Šifler izrekam moje najsrčnejše sožalje.

A. M. poročevalec.

Remsey, O. — Premogokop v tukajšnji okolici obratuje s polno paro. Toda kaj nam to pomaga ob ti draginji, ker moramo vse izdati za življenske potrebščine, kar zaslužimo. Prihraniti pa nihče ne more nikesar.

V društvenih ozirih pa ne moremo dosti napredovati, ker je le mala slovenska naselbina.

Vsi Jugoslovanci se sedaj najbolj zanimamo za rešitev Jugoslovanskega vprašanja, ker je to vprašanje najbolj kritično skoro izmed vseh, kar jih imajo na mirovni konferenci. Nekateri miropokovači na mirovni konferenci baprajajo z našimi pokrajninami, kot mešetarijo kupei na semnju za živino. Delajo meje novim državam, katere so nastale na razvalinah prejšnje Avstrije brez ozira na narodnost in brez ozira na narodovo samoodločevanje. Ne vprašajo niti najmanj prizadete narode, akoravno so prej toliko vpili o narodovem samoodločevanju. Ko je predsednik Wilson javno objavil svoje mirovne načrte in pogoje še predno je stopila Amerika aktivno v vojno so drugi zavezniški pričeli takoj na vse kriplje zatrevati, da samo zato se borimo in ničesar drugega. Narodi bodo sami odločevali o svoji usodi in nihče jih ne bo silil, da bi morali biti pod tujo državo. Toda ko je bila Nemčija poražena, Avstrija razbita na drobne kose, so pa zavezniški takoj pozabili, kaj so prej govorili in zakaj so se borili. Pričeli so grabiti plen in se pripraviti, kdo bo več dobil. Wilson se jim je ustavljal kolikor časa se je mogel toda ko je videl da je osamljen, ker ga je še takorekoč ameriška javnost zapustila ter kritizirala njegovo postopanje, je bil primoran odnehati.

Kako malo se ozirajo na male narode se največ razvidi glede jadranskega vprašanja. Italiji so že prisodili nad 400.000 Slovencev in Hrvatov. Prisodili so jim popolnoma slovenske pokrajine, ne da bi koga vprašali. Ne razumem, kaj delajo jugoslovanski zastopniki na pariški mirovni konferenci. Ali so se vsi ustrašili italijanskih aneksistov?

Slovenci in Jugoslovanci sploh ne smemo tega prepuščati, da bi italijanski aneksisti in imperijalisti ugrabili naše najlepše pokrajine. Delovati moramo z vsimi silami in sredstvi, da preprečimo to krivico, katera bi bila vnebovpijoča in bi imela dalekosežne posledice za ves svet.

Poročevalec.

Nogales, Ariz. — Saržent Wilbur Earl je prišel domov na dopust iz Columbijske, N. Mex. Njegov prvi čin je bil, da je ustrelil svojo ženo, po izvršenem zločinu je pa sebi pognal kroglo v glavo. Policija, ki je preiskala žalostno afero, izjavlja, da je bil Earl strano ljubosumen človek.

Poročevalec.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Slovenska trobojnica plapolja na delavnicah južne železnice v Mariboru v znamenje, da so tam Slovenci gospodarji.

Izjava predsednika slovenske narodne vlade g. Pogačnika.

"Giornale d'Italia" poroča, da je dopisnik budimpeštanskega lista "Az Est" intervjuiral predsednika "Slovenske narodne vlade" g. Pogačnika, in ga vprašal, kaj on misli z ozirom na Jadransko vprašanje. Pogačnik mu je odgovoril, da je ves položaj jako kritičen in za vsak slučaj je "Slovenska narodna vlada" pozvala pod oržje pet letnikov, toda on upa, da ne bo prišlo do oboroženega konflikta. Kajti sedaj se vrši mirovna konferenca in bo ona rešila celo vprašanje pravično. Londonska pogodba, katera daje Italiji Gorico, Trst, del Dalmacije in Istrijo, so podpisale Angleška, Francoska in Rusija, toda niso je podpisale Amerika, Srbija in Jugoslovanci (Hrvati in Slovenci.) Rešitev sedaj zavisi od tega, katera stranka bo zmagała, Anglija in Francija ali Amerika in Jugoslovanci. Mi Jugoslovanci zahtevamo vse one kraje, kateri so naseljeni z Jugoslovanci in braniti hočemo Trst z vsemi sredstvi.

Zaplomba državne imovine sovranih držav. — Zagreb, 3. marca 1919. — Večerašnje "Narodne novine" so priobčile odlok ministrskega sveta od 5. februarja t. l., da se vse premoženje in nepremično imetje podanikov sovranih držav, katero se nahaja v teritoriju nove države SRS, katere se se nahajajo v sovranskem razmerju s Srbijo do 17. avgusta 1915 in z ozirom na odlok odobren na pariški ekonomski konferenci 18. novembra 1919, zapleni.

Popis prejšnjega avstrijskega denarja v državi SHS. — Belgradski "Trgovski Glasnik" piše: Finančno ministrstvo je pred kratkim izdalo naredbo, da se mora popisati ves prejšnji avstrijski denar, kateri se nahaja v prometu v novi državi SHS. Po poročilih, katera prihajajo na imenovano ministrstvo, se nahaja v Srbiji okrog 450 milijonov kron in 40 milijonov levov (bolgarski denar). Manjka še sedem poročil iz raznih krajev v Srbiji. Kolikor se domneva, je v prometu v Srbiji okrog 600 milijonov kron in od 50 do 60 milijonov levov.

V Bosni in Hercegovini se nahaja v prometu okrog 500 milijonov kron. Na Hrvaškem okrog 1.500 milijonov kron in približno en milijon levov. V slovenskih pokrajinah je okrog 500 milijonov kron. Sicer je pa v slovenskih pokrajinah več kron v prometu kot je pa poročeno. Dosedaj še niso poslane vse občine svojih poročil na finančno ministrstvo. Pokrajine na Ogrskem, katere sedaj spadajo v državi SHS se cenijo, da se nahaja okrog 2.5 milijarde kron. V Dalmaciji je 200 milijonov kron.

Po teh poročilih se nahaja v prometu okrog 6 milijard kron. Toliko je bilo sedaj poročanih. Toda ceni se, da se nahaja nad osem milijard kron v prometu v vseh deželah države SHS. Kajti veliko ljudi ni hotelo prijaviti radi bojazni, da izgube in nekateri pa so niso bili obveščeni.

Srd italijanskih listov napram Jugoslovancem. — Rimski list "Il Messagero" prinaša daljši članek od svojega dopisnika v Beogradu, v katerem posebno ostro napada Slovence in Hrvate. On piše, da se je organizirala v Beogradu protitalijanska propaganda, katero so pričeli organizirati Slovenci in Hrvati, in pozivljajo srbsko vlado, da naj zabrani nadaljnja hujkavanja, katera izhajajo iz te organizacije, proti italijanskim oblastim v okupiranih pokrajinah. Nadalje se togoti omenjeni list, ker Slovenci in Hrvati trosijo "nesramne laži" o postopanju italijanske armade v zaslednih pokrajinah in jih slikajo pred svetom še bolj barbarske kot so bile prej nemške in avstrijske čete. Nadalje piše, da je bil toliko časa mir in nobenik neprimlik, dokler niso Slovenci in Hrvati pričeli organizirati boj proti Italijanom. Pritožuje se radi tega, ker se vedno in povsod čuje, da Italija ne sme stopiti na Balkan.

HAWKER KRALJEVSKO SPREJET V LONDONU.

Drzni letalec, ki je "vstal od mrtvih", je razveselil ves svet.

PRIPRAVLJA SE ZA NOV PREKOCEANSKI POLET.

London, 26. maja. — Harry G. Hawker in njegov krmar Grieve sta danes stopila na suho po devetdnevni dramatični doživljaji na morju. Izbral se je danes prepodno iz angleškega rušila "Revenge" v pristanišču Thurso na Škotskem med navdušenim prejemom velike množice ljudstva. Vse prebivalstvo mesta Thurso ga je čakalo na obrežju. Hawker je na to sedel na vlak in se odpeljal v London.

Priprave, ki jih delajo v Londonu za sprejem Hawkerja, so take, kakor da pride kakšen kralj. Sedem dni ni bilo nič slika o drznem avstralskem avijatiku, ki je 18. maja popoldne zapustil saha tla v St. Johnu v Novi Fundlandiji in se odpravil z eroplanom čez morje na Irsko v vrhu, da prekosi ameriškega letalca Reada, ki je dva dni prej odplul po zraku proti Azorskim otokom. Bila je smrtonевна tekma. Hawker je nameraval priti na Irsko drugi dan, ali ni ga bilo. Ko sta pretekla dva dneva, je bilo izgubljeno vse upanje, da je še živ; ko je preteklo šest dni, je vsakdo zaključil, da je morje njegov grob. Njegova soproga je dobila nebroj sožalij, pisali so mu dolge nekrologe in že se je govorilo, da mu postavijo spomenik v Londonu.

V nedeljo je pa prišla vest, da se Hawker s svojim tovarišem vred nahaja na majhnem danskem parniku "Mary," ki se je vstavil v bližini Hebridskih otokov severno od Škotske. Parnik je iz daljave signaliziral: "Rešili smo dva moža na Sopwithovem letalu." — "Ali je Hawker?" so vprašali na bregu. "Da," je bil odgovor. Par ur pozneje so rušili obkrožili parnik Mary in avijatik se je izkrcal na bojno ladjo.

Hawker pravi, da je bil polet zelo ugoden. Motorji so delovali do pike kakor je treba in letalo je rezalo zrak okrog sto milj na uro. Vse je bilo dobro in letalo bi bilo dospelo na svoje mesto ob dolocenem času, ko se je v ponedeljek zjutraj vstavil motor radi zamazane vodne cevi, ki vodi iz radiatorja v sesaliko. Avijatik je bil takrat 1100 milj od Kanade in približno 800 milj od Irske. Brez neizgovorne se je spustil na morsk gladino, po kateri je letalo plulo okrog poldrugo uro in nato je priplul danski parnik "Mary," ki je vzel letalca in njegovega krmarja na krov, letalo je pa ostalo na vodi. Ker parnik ni imel brezžičnega aparata, je bila rešitev Hawkerja neznana dokler ni ladja priplula do Anglije.

Londonški časopis "Daily Mail," ki je razpisal nagrado \$50.000 prvemu letalcu, kateri preleti Atlantski ocean in ki je zadnji tečen naznanil, da se ta svota izplača Hawkerjevi soprogi, je danes objavil, da Hawker in Grieve dobila polovico \$25.000.

Hawker bo najbrž drugič poskusil s prekoceanskim poletom.

St. Johns, N. F., 26. maja. — Letalec John Alcock in Arthur W. Brown sta pripravljena za prekomorski polet.

Washington, 26. maja. — Iz Ponte Delgade na Azorih je prišlo danes poročilo, da bo ameriški avijatik Read poskusil jutri nadaljevati svoj prekomorski polet v Evropo. Vreme je danes ugodno.

Časa Blanca, Maroko, 26. maja. — Francoski letalec Roget je opustil nameravan polet iz Pariza v Brazilijo. Roget je prekosil Američana Reada v poletu na daljavo. Preletel je 2170 kilometrov (1348 milj), medtem ko je Read dosegel 1950 kilometrov (1211 milj) iz Kanade na Azorske otoke.

DOLGI LABJE EDINA ODPOMOČ.

Kansas City, Kans. — Od ponedeljka naprej stane striženje las petdeset centov. Kdor se bo dal se obriti, bo plačal še posebej pet in dvajset centov. Kdor bo hotel braniti pri brivcu, bo moral nositi dolge lase in se sam biriti. Drugi odgovorijo proti navajanju cen v brivnicah ni.

Razno.

Francija noče pripoznati Mehike.

Pariz. — Francoska vlada ni še danes sprejela mehiškega poslanika, dasiravno so Združene države že davno pripoznale Carranzovo vlado v Mehiki. V Parizu se dolgo časa nahaja mehiški poslanik Pani, ali francoska vlada pravi, da morajo biti prej poravnane neke sporne zadeve med Francijo predno sprejme poslanika.

Sporne zadeve se tičejo interesov francoskih trgovcev in bančirjev, ki trdijo, da jim je Carranzova vlada zaplenila posestva oziroma omejila poslovanje. Francija priznava, da ima Mehika suvereno pravico odvzeti privilegije inozemskim bankam in sprejeti radikalne postavbe napram tujezemskim kapitalistnim interesom ali mnenje francoske vlade je, da zato mora Mehika odškodniti prizadete interese.

Francija, Anglija in Italija, ki pripoznajo Monroevo doktrino, pritiskajo že dolgo časa na Združene države, da naj intervenirajo v Mehiki njim v prid; omenjene vlade bi bile že davno same padle po Mehiki, če se ne bi zanašale na Ameriko, da jim bo pomagala v tem oziru. Francoski podjetniki in finančniki pravijo, da njihovi interesi v Mehiki ne bodo varni toliko časa, dokler se ne odpravi mehiška "boljševiška" ustava iz leta 1917.

Dve ameriški diviziji pridržani za eventualno invazijo.

Coblentz, Nemčija. — Pred enim tednom je bilo odredeno iz ameriškega glavnega vojnega stana, da se dve diviziji ameriške okupacijske armade v Nemčiji premestita iz okupiranih pokrajin, toda v petek je bila naredba suspendirana in diviziji ostale na njunem mestu. To sta 48. in 50. divizija. Vzrok suspendiranja naredbe je, ker bosta diviziji morda potrebni za ponovne operacije, ako Nemčija ne podpiše pogodbe.

V slučaju, da se ponovi vojna, bodo imele ameriške čete najtežje delo. Dežela pred njimi je namreč hribovita in z zelo slabimi cestami. Najbližje večje mesto je Cassel, ki je oddaljeno sto milj od sedanje okupacijske črte. Na drugi strani imajo Angleži in Francozi pred seboj večidel ravnino in zelo obiljune kraje. General Pershing, ki je imel obiskati Brusel te dni, je odložil obisk.

Korejci tožijo Japonce moralne propalosti.

Pariz. — Korejska delegacija v Parizu pod načelnivostom Kiunk-Kima je predložila mirovni konferenci dolgo spomenico, v kateri obtožujejo Japonce med drugimi grehi tudi monopolizacijo postelje po vsem Orijentu. Spomenica se glasi, da je Japonska svojo ječasnno naredila več dobička z vlačugami, kot pa s premožem.

Japonci pošlje svojo hčer v zloglasne hiše v tujini in prejme od nje 250 jenov letno v treh letih. To je toliko, kakor da bi naložil 5000 jenov proti pet odstotnim obrestim. Pred vojno je imela Japonska 110 bordelov samo v Trankutu in večje število v mestih vzhodne Sibirije kot je Khabarovsk. Blagovščensk in Vladivostok. Japonci imajo še danes v Mandžuriji 10.000 prostitutk, ki nosijo toliko, da se z zaslužkom teh žensk lahko plača vsa civilna uprava v deželi. Vsaka prostitutka plača \$1.50 mesečno japonskemu konzulu. Japonske prostitutke se nahajajo v ogromnem številu tudi v vseh kitajskih primorskih mestih, v Saigonu, Indo-Kini, Bangkoku, Singaporu, Penangu in dalje v Indiji. V Bombaju so cele ulice japonskih bordelov. Japonska prostitutka "industrija" (tako se glasi korejska spomenica) evete po vsej Aziji in južni Afriki in pacifiških otokih. Na obrežju Avstralije je monopol priznane prostitucije v rokah japonskih magnatov. Zdjaj komaj čakajo, da čimprej planejo s to svojo "industrijo" v Mezopotamijo.

Izvod omenjene spomenice je prejel tudi predsednik Wilson.

POBALINSTVO.

Savannah, Ill. — Neznani zločinci so napadli 19-letno Rusko Swafford in poharvali njeno obleko in lase z zeleno barvo. Napol nezvestno so je pustili ležati v cestnem jarku.

STANOVANJSKA MIZERIJA V NEW YORKU.

Profitarski hišni posestniki so naleteli na odpor od strani stanovalcev.

New York, N. Y. — Profitarski hišni posestniki so mislili, da bodo imeli prav lahko igro s strankami. Računili so takole: Če bomo stranke silišale, da jih postavimo na cesto, se bodo podale in plačale tako visoko stanarino, kot jo zahtevamo. Oderuški hišni posestniki so delali svoje račune brez strank, bili so podobni lovcem, ki so pili na medvedovo kožo, še preden so ustrelili medveda.

Štirinajst družin, ki so bile postavljene na cesto v Brownsvillu, niso plačale povisane stanarine, kot so sanjali profitarji, ampak so lepo zapustile stanovanja, svoja pohištva so pa shranile v Delavskem domu.

Drugi dan je imelo biti postavljenih na cesto štiri in dvajset družin. Toda stvar zopet ni šla gladko za profitarje. Igro hišnim posestnikom je preprečil Charles Goldsmith, ki je v županovem odboru, da preišče profitarske manipulacije hišnih posestnikov. Louis Halperin, ki poseduje obe hiši, je moral pred komisarja Hirshfelda, da dokaže, da je bil opravičen povisati stanarino.

Od lanskega leta je Halperin povisal petkrat stanarino. To očitno profitarstvo je tako raztogotilo stranke, da so izjavile, da mu sploh ne plačajo stanarine. Za stanovanja, ki jih je lani v marecu oddal še po petnajst dolarjev na mesec, prejema zdaj po pet in dvajset in tri in dvajset dolarjev. Ko je Halperin naznanil, da v maju zopet podraži stanovanje, je bilo jasno, da ga vodi profitarski motivi.

Stranke so se organizirale v "Uniji stanovalcev," ki ima nalogo braniti interese strank.

V Brownsvillu ima biti postavljenih še dva in štirideset družin na cesto. Ali hišni posestniki so se malo oplašili, ko so videli, da je Halperin naletel na dobro organiziran odpor in da najbrž nič ne opravi.

ZAKLADNIŠKI DEPARTMENT IZDA CERTIFIKATE.

Washington, D. C. — Dasiravno je bila ravnokar uspešno končana kampanja za posojilo zmage in svobode, je v državi blagajni premalo denarja za kritje stroškov do prihodnjega vplačilnega roka vojnega posojila. Vsa tega naznanja zakladniški tajnik, da izda dolžne certifikate v dveh serijah: Prva serija teče od 3. junija do 15. septembra, druga pa od 3. junija do 15. decembra t. l. Seriji nosita po 4½ obresti. Certifikati bodo izdani po pet sto, tisoč, pet tisoč, deset tisoč in sto tisoč dolarjev.

VARČEVANJE — DOLŽNOST VSAKEGA DRŽAVJANA V DRŽAVI ILLINOIS.

Springfield, Ill. — Roger J. Mery iz Chicago, Ill., je predložil zbornico resolucije, v kateri pozivlja vse državljane v državi Illinois, da naj varčujejo in pametno gospodarijo. Kajti z varčevanjem bodo pripomogli samim sebi do boljšega in udobnejšega življenja na stare dni.

V isti resoluciji pozivlja vse prebivalce v državi Illinois da naj kupujejo vojnohranilne znamke, ker na ta način se najlažje brani in obenem tudi najboljše naloži denar na visoke obresti.

Opozorja na govor guvernerja Frank G. Lowdena, ki je rekel, da se bomo še dolgo časa spominjali na dni, ko smo prihranili precejšnjo vsoto, ko smo kupovali vojnohranilne znamke in ker s tem nismo pomagali samo vladi ampak tudi samim s ebi. Vsak otrok in mladenič sedaj, bo imel sladkor zvest, da je izpolnil svojo dolžnost uspram sebi in vladi, ko je kupoval vojnohranilne znamke.

MEHIKANCİ ZAHTEVAJO BOLJŠE ZASTRAZENJE MEJE.

Washington, D. C. — Mehiki poslanik je po navodilu svoje vlade predlagal mr. Polku, izvršnjo čemu državnemu tajniku, da se mehiška meja boljše zaščiti, ker razni tihotapeci vvažajo orožje in strelivo. Tihotapstvo posebno do bro evete zadnjih šest mesecev.

PREGANJANJE DELAVSKIM VODITELJEV.

Vodja štrajkarjev obtožen podganja k nemirom.

Lawrence, Mass. — Louis C. Fraina, vodja štrajkaajočih tekstilnih delavcev, je bil obtožen v okraju Essexu, v katerem se nahaja tudi Lawrence, da je na shodu pod milino nehom dne 21. februarja podžgal štrajkarje k vprizoritvi nemirov. Obtožnica mu očita te besede:

"Ceste so zgradili delavci. Ceste so lastnina delavcev. Oni imajo pravico, da se poslužijo cest. Policija ali ne policijske, pojdite in poslužite se cest." Shod se je vršil na praznem stavbišču.

Na shodu sta bili navzoči mrs. Ida S. Ripley, soproga profesorja William Z. Ripleyja, ki predava na harvardski univerzi, in mrs. Anna Dewey, članica državnega odbora za poravnavo sporov v industriji. Obe bosta pričali v prilogi Fraina.

Ko je Fraina govoril kakih 35 minut, je pridrevela kompanija policajev na konjih in se zagnala na mirne zborovalce. Policijski so udrihali s količi na desno in levo.

Takoj po tem napadu je bila zaprežena tiralnica proti Fraini, toda Fraina je prišel sam na policijo, tado da so policijski prihranili deli in jim ni bilo treba hoditi ponj. Policijska ga je spustila. Kasneje je bila obtožnica predložena veliki poroti, ki ga je seveda obtožila.

V času stavke je bilo aretiranih do tri sto štrajkarjev. Vsi so vložili priliz proti sodbi policijskega sodišča na višje sodišče. Policijska sodnika sta naložila aretiranim štrajkarjem do deset tisoč dolarjev denarne globe in osemnajst let ječe. Toženi in obsojeni so bili radi različnih deliktov. Radi prestopa mestnih odredb in napada in pretepa.

DELO ČRNE ROKE.

Chicago, Ill. — Na vogalu Sto dva in dvajsete ceste in Yaleke ulice sta bila ustreljena od italijanskih črnorokarjev John Russo in James Arine. Vsa znamenja govore, da se je na mestu odigral hud boj na življenje in smrt. Trava je bila pohojena, okrog so pa ležali prazni naboji. Italijana sta delala za neko stavbinsko družbo, ki gradi odvodne kanale. Delala sta ponoči in policijska sodi, da sta bila napadena, ko sta se vracala od dela domov. Prebivalci, ki stanejejo blizu vogala, na katerem se je odigral boj, pripovedujejo, da so slišali strele okoli pol štirih zjutraj.

Mogoče sta bila Italijana napadena od cestnih roparjev, kajti eden Italijan je imel odprti nož v žepu, toda časa ni imel, da ga pognete iz njega. Oba sta bila zadeta v glavo.

PROHIBICIONISTI V STRAHU.

Springfield, Ill. — Prohibicionistom je legel strah v kosti, kajti v Springfieldu se slišijo glasovi, da guverner Lowden ne bo podpisal prohibicionistiške predloge, ki dovoljuje hišno preiskavo. Predloga je bila sprejeta v obeh zbornicah in če jo ne podpiše guverner Lowden, se bodo morali prohibicionisti znova truditi, da dobe dvotretjinsko večino v legislaturi, da postane zakon brez guvernerjevega podpisa. Prav lahko se pa zgodi, da se nekateri poslanci in senatorji premislijo, ki so prvič glasovali za predlog in drugič glasujejo proti nji.

Kaj nevreči se je pridružila še druga, ki ravno tako vznemirja prohibicioniste. Državni kurator Brundage izjavlja, da se po tej postavi ne more preiskavati privatnih hiš.

ILLINOISKI SENAT PRIPOROČA PREKLIČ ZAKONA ZA PREHRAJNE DNEVNE SVITLOBE.

Springfield, Ill. — Legislaturni senat je sprejel resolucijo, v kateri priporoča kongresu, da prekliče postavbo za prihranitev dnevnih svitlob. Za resolucijo je glasovalo sedemnajst senatorjev, proti nji pa sedem. Resolucijo so zagovarjali senatorji iz farmarskih okrajev.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Vincenc Canjar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrat, Box 140, Caneburg, Pa.
TAJNIK: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Gadin, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBOR.

Joko Ambrožič, predsednik, Box 351, Caneburg, Pa.
John Underwood, 406 May St., Springfield, Ill.
Martin Zelanikar, Box 276, Barberton, Ohio.
Jon. Radšek, Box 432, Smithton, Pa.
Frank Smerek, 5300 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pleterski, Box 438, Bridgeville, Pa.
Anton Radšek, Box 73, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šolar, Box 104, Gross, Kans., za jugsopad.
Leo Kukar, Box 266, Gilbert, Minn., za severopad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 14815 Hale Ave., Collinwood, Ohio.
Joko Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
Jon. Kalkin, 5101 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Canjar, Joko Ambrožič in Matt Petrovič.

ZDRUŽITVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trčelj, Box 161, Lawrence, Pa.
Joko Oves, 243 Englewood, Detroit, Mich.
Jon. Škuk, 1101 E. 43. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VERHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Joka Zvertnik.

POZORI! — Vse denarne polizjave in etvirki, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote sploh, naj se pošljejo na naslov: John Verderbar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse zadeve bolniške podpore naj se pošljejo Paul Bergerju, tajniku bolniškega odbora v gl. uradu.

Vse priitbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornji.

Vsi dopisi na gl. porotni odesk se naj pošljejo na naslov: Joka Ambrožič, Box 351, Caneburg, Pa.

Vse priitbe proti uredništvu glasila se naj pošljejo predsedniku tiskovnega odbora Vincencu Canjarju.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošljejo na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Sedaj lahko pošljete denar s polnim jamstvom v Austrijo, Koroško, Bosno, Dalmacijo in Slavonijo.

100 KRON ZA \$2.00

po kablagramu stane \$2.50 več.

PAROBRODI ZA EVROPO:

Maja 28 Noordam	85.00
Maja 31 La Touraine	\$60.00
Maja 31 Saxonia	60.00
Junij 4 La Lorraine	60.00

U. S. vojni davek za 3 razred listek je \$9.00, za 2 razred listek pa \$6.00.

Pišite za pojasnila in pošljite denar na:

EMIL KISS, Bankir,

133 Second Ave., Vogel 5th Street, New York, N. Y.

Ustanovljena leta 1896.

FARME NA PRODAJ.

Proda se 80 akrov obsegaajoča farma, le miljo in eno četrti daleč od mesta, šole in mikarne. 22 akrov je izločenega, 5 akrov je izoranega in 8 akrov posejano detelja in trava. Na ti farmi je hiša 14x24, hlev za 8 glay živine, šupa za mrvo in še drugo poslopje. Proda se vse skupaj za \$3,200. Vzrok zakaj se prodaja navedem kupeu, ako želi vedeti. Ako katerega veseli sedaj se mu mudi ugodna prilika, vsak naj se oglasi osebno ali pa pismeno na LOUIS JORDAN, P. O. Box 57, Greenwood, Wis. (May 27-28-29).

POGLEJTE NA DATUM poleg svoje adrese na "Prosvetu" in prepišite se boste, če vam je še naročina potekla.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagotanje ljudstva. Ako se strinjate z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v "Prosveti". — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerli ceni.

ANTON BOBNIK, Normala, Pa.

NAROČNIKOM V POJASNILU. Za oglaševanje so odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejemamo du njih nobene odgovornosti. Vsekakor kaj kupi iz oglasov in če mu ni všeč naj sam sebi pripiše. Vsako odgovornost in posledice naj nosi vsak sam. Upravištvu listu

V vojnovarčevalnih smislih je denar najboljše zaloge.

Rojakom se priporoča

JOHN NEMETH STATE BANK

1597-2nd Ave., New York,

Corner 2nd Ave. in 83. ulica.

Pošiljamo denar v staro domovino in odpravljamo potnike za v staro domovino.

Pišite na za vsa pojasnila. Naznanite nam kedar in s katerim vlakom pridete v New York, da vas lahko naš človek počaka na postaji (Dipi).

Ne pozabite našega naslova:

JOHN NEMETH STATE BANK

1597 — 2nd Ave., Corner 2. Ave. in 83. ulica, New York, N. Y.

Ameriške vesti.

DANES NE VERJAMEJO DELAVCI V TAKE ČUDEŽE.

Phoenix, Ariz. — Podjetniki so poslali sporno pismo v svet, da v Arizoni primanjkujejo delavci. Vest pravi, da primanjkujejo izurjeni rudarji, dasiravniki so družbe v bakrenem okrožju odpustili sedem do deset tisoč rudarjev, ker so znižale produkcijo. Kateri delavci ho res tako nemeni, da bo verjel, da primanjkujejo rudarji, če so jih odpustili do deset tisoč. Kam pa so šli ti rudarji? Umrl niso menda v tem kratkem času, čeprav so imeli influenco tudi v Arizoni!

Vsak delavec, ki gre dandanes za delom v drug kraj, naj najprej pike svojim prijateljem, če res primanjkujejo delavci, preden se poda na pot. Kdor nima prijateljev, naj se obrne na strokovno organizacijo, da izve, kakšen je delavski položaj. Že marsikateri delavec se je bitko kesal, ki je verjel oglašom, da primanjkujejo delavci. Zapravil je trdo prislužen denar in ostal popolnoma med tujimi ljudmi brez centa v žepu.

Vsak delavec naj si zapomni, da je previdnost mati modrosti, pa se ne bo dal zvahtiti nikamor.

BANDIT USKOČIL IZ PISARNE DRŽAVNEGA PRAVDNIKA.

Chicago, Ill. — Policija je z velikim vriščem naznanila, da je vjela zlocevnega bandita. Veliki dnevniki so celo namignili, da je najbrž glavni banditske tolpe, ki je v zadnjem času izvršila celo vrsto zločinov v Chicagu.

Policija je v sredo ponoči prišla v neki hiši na šest in štirideset čest James Dolcino in Joseph Ambrosija. V njuni družbi so se nahajale štiri ženske. Prepeljali so družbo na policijsko postajo, a katere so jih posamezno vodili k zaslišanju v pisarniške prostore državnega pravdnika.

Prišel je na vrsto tudi James Dolcino. Odvedli so ga v privatno pisarno državnega pravdnika. Ko je Dolcino prišel do vrat, ki vodijo v pisarno, je pustil vljudno vstopiti policijskemu saržentu, sam je pa ostal na hodniku in hitro zaprl vrata. Saržent, ki je vodil arestanta, ni ostal drven, ampak je tekel za njim in klical na pomoč. Dolcino je tekel, kar so ga nesele noge. Kmalu so pričeli pokati samokres, kakor da na ulici divja velika bitka. Krogle so frčale semintje, zadele niso nikogar. Dolcino je pa izginil v temi in stranski ulici. Policija so obkolili vsa bližnja poslopja in čakali vso noč, kedaj se prikaže Dolcino, da ga primejo. Dolcino se seveda ni prikazal in banditski poglavar je ostal prost, kakor je bil svoboden, preden je prišel policiji v pest.

Ljudje so se čudili, da je bilo odmlanih velikih strelcov, bandit je pa odnesel vseeno zdravo kožo. Ta fakt pojasnjuje policija na ta način, da so policaji streljali v zrak, ker so se bali, da zadenejo ženske, za katere se je skrival bandit, ko je bežal.

SENATOR KING PRIPOROČI DEPORTACIJO MARTENSA.

Washington, D. C. — Senator King, demokrat iz mormonske države Utah, je izjavil, da predloži senatu prihodnji dan resolucijo, v kateri apelira na delavski departament, da deportira L. C. A. K. Martensa, zastopnika ruske sovjetske vlade in druge tujcemce, ki imajo stike z birojem ruske sovjetske republike v New Yorku. Za razlog navaja, da biro vzdržuje ruski boljševiki.

SPLOŠNO LJUDSKO GLASOVANJE V SEVERNI DAKOTI.

Bismarck, N. D. — Guverner Frazier je formalno naznanil, da se vrši splošno glasovanje o sedmih postavah, ki jih je sprejela legislaturna v korist ljudstvu in ki so tri v peti privatnih interesov, dne 26. junija. Guverner je proglasil naznanja, po katerem red se glasuje o sprejetih zakonih, ki je tale:

Industrijalna komisija, državna banka Severne Dakote omajitev moči sodnikov, nova davčna reforma, upravnost odbor, izobčevalne in dobrotvorne naprave, naseljenjski komisariat.

Prva predloga leži najbolj težko v želodec privatnim interesom posebno privatnim bankirjem; všeč jim pa ni prav nobena. Napeli bodo vse svoje moči, da jih ljudstvo zavrne pri splošnem glasovanju. Toda farmarji in strokovno organizirani delavci so prepričani, da pri splošnem glasovanju podležejo privatni interesi.

ZAKAJ SE MESTO NE GANE?

Chicago, Ill. — James G. Skinner, bivši namestnik mestnega pravdnika, je izjavil pred zdravstvenim odsekom, da ima mestni svet moč po postavah države Illinois, da zniža visoke profite mešetarjev in prekupčevalcev. Skinner, ki je strokovnjak v državnih postavah, ki se nanašajo na mesta, je jako jasno povedal, da mestni svet lahko stopi profitarjem na prste, ki draže živila, da se ne da njegova izjava sukati in obračati.

Skinner je rekel: "Nihče ne more dvomiti, da prekupčevalci oplenjujejo producente, konzumentje pa dobe ravno tisto mero. Mestni svet ima moč, da sprejme to odredbo. Mesto ima pravico, da poseže v visoke cene, kar se tiče odtegovanja produktov od trga in zarote za podražitev živil."

Odsek je zaslišal Skinnerja, da sliši iz ust strokovnjaka, če ima mesto pravico, da izda take odredbe, da lahko z njimi kontrolira živčne cene.

Mestni svetovaleci so zdaj slišali sodbu iz ust strokovnjaka. Kaj bodo storili? Ljudstvo se ne bo dalo več potolažiti s praznimi izgovori, kajti mr. Skinner je jasno povedal, da mestni svet lahko trdo primejo oderuhte, ki odmikajo hrano ljudstvu od ust. Ljudstvo pričakuje, da mestni svet takoj podvzame potrebne korake za odpravo oderuštva z živili.

BANDIT USTRELIL BANDITA.

Philadelphia, Pa. — Pet banditov je ustavilo blagajnika za neko grocerijsko družbo, ko je pobiral denar po prodajalnah. Blagajnik je imel denar v usnjati torbici, ki jo je imel priklenjeno roki. Postavil se je banditom krépo v bran in delil udarce na levo in desno. Neki bandit je nameril nanj samokres in sprožil, a v tem trenutku se je blagajnik pripognil, da se izogne udarcu nekega drugega bandita, ki ga je hotel udariti z železno zapetnico po glavi. Kroglja je zadela bandita, ki je mislil udariti blagajnika po glavi. Bandit se je smrtno zadet zgrudil na tla. Banditje so končno vseeno ugnali blagajnika in mu odvzeli okoli pet sto dolarjev. S plenom so zbežali v avtomobil, ki je hitro odpeljal izpred oči ljudi, ki jih je privabil boj, da so hoteli napadenemu blagajniku na pomoč.

OPERACIJE BREZ BOLEČIN.

Velika iznajdba.

Chicago, Ill. — Zdravnik, čigar ime je na njegovo željo že zamolčano, je s popolnim uspehom izvršil prve poskuse operacije brez bolečin na bolnikih v neki čikaški bolnišnici.

Zdravnik ima pomočnika, ki se je pravkar vrnil iz Francije in njegova iznajdba je bila izpopolnjena v vojaških bolnišnicah. Iznajdba je odpravila bolečino. Bolnika ni treba več uspavati s kloroformom ali etrom temveč je pri polni zavesti in lahko opazuje, kako mu zdravnik reže nogo, žaga kosti, odpira trebuh in jemlje ven slepiča itd. To se zgodi na ta način, da zdravnik umrtvi ali uspava živec le na tistem delu telesa, ki ga misli rezati, medtem ko so ostali deli telesa v popolnem normalnem stanju. Ker so živi rečimo v nogi otrpneli in začasno mrtvi, ne čuti bolnik nobene bolečine, čeprav mu režejo nogo od telesa.

Pri prvem poskusu v čikaški bolnišnici je bila operacija na vnetju slepiča. Bolnik je bil pri polni zavesti in zdravnik mu je med odpiranjem trebuha in jemanjem slepega čreva pripovedoval nekaj smešno povest, kateri se je bolnik smejal.

Zdravnik izjavlja, da se bodo v bodoče vršile vse operacije na ta način. S tem bo nepopisno veliko pomagano ne samo zdravnikom, ki jim ne bo treba več hiteti v skrbeh, da se bolnik pre-

zgodaj zbudi iz kloroformiranja, ali da umre radi hudih učinkov o-mamljivega strupa, temveč tudi bolnikom, ki ne bodo prvič čutili bolečin in drugič bodo zdravniki lahko delali počasi in previdno in naredili bodo dobro delo. Doslej je umrlo vsako leto mnogo ljudi za temi boleznimi ali telesnimi poškodbami, katerih ni so mogli operirati zaradi tega, ker ne bi bili prenesli kloroformna ali etra vsled telesne oslabelosti, medtem ko je bila operacija še edina rešitev. Odslej pa bo lahko vsakdo operiran pravočasno in temeljito ne glede na to, kako slab je drugače, kajti novo sredstvo za omejeno otrpnenje živcev nima slabih učinkov na možgane ali druge dele telesa. Novo sredstvo se bo lahko porabilo tudi pri porodih in žena ne bo občutila nobenih bolečin kljub temu, da bo pri popolni zavesti.

S pomočjo te iznajdbe so operirali na tisoče vojakov v Franciji in jim edino na ta način ohranili življenje, medtem ko bi bili brez te iznajdbe danes gotovo v grobu.

BANDITJE SO ODNESLI \$10.000.

Chicago, Ill. — Pet mladih banditov je oplenilo banko znane tvrdke Baker & Son v Ciceru. Odneli so deset tisoč dolarjev v gotovini, zadolžnicah svobode in drugih vrednostnih papirjih. Na policiji sodijo, da so banditje ravnoisti ptički, ki so oropali banko v Hegewisheu.

Banditje so pohrali vse, kar je imelo vrednost, a pustili so le dva dolarja centov.

Mr. Timer, ki ima svojo ordinacijo kmo nad banko, se je razgovarjal z bančnim uradnikom, ko so nepričakovano vstopili štirje banditje, peti je pa ostal pred banko na straži. Dva bandita sta imela maske na obrazu. Podpredsednik banke in mr. Trimmer sta morala v umivalnico; na to so banditje izpraznili banko. Po izvršenem ropu so banditje odvedli podpredsednika in Timmerja v klet, sami so pa urno zapustili banko in se odpeljali s plenom.

BIVŠI SENATOR LEWIS ZAGOVARJA PREDSEDNIKOVA DEJANJA.

Chicago, Ill. — James Hamilton Lewis je dejal, če bo predsednik Wilson kandidiral tretjič za predsednika, bo to storil na ljudsko zahtevo, ki jo povzroči nepošten boj napram njemu, katerega vodijo razočarani demokrati in sekcija republikanske stranke. Govoril je pred Iroquiskim klubom. Senator je nastopil prvič, odkar je njegov čas potekel v senatu. Zagovarjal je mojstersko predsednikove čine in ustavo lige narodov.

Povdarjal je, da ljudstvo nima prave ideje, kaj je predsednik storil za deželo. Temu so krive zarotniške poteze ali politično spletkarenje. Izjavil je, da so vplivni političarji zagnali resnico, da ni mogla priti na dan. Dejal je dobesedno:

"Še noben človek, ki je bil predstojnik katerekoli vlade, ni stal nasproti tako organizirani zaroti, da ljudstvo ne izve resnice o njegovem delu, kot Woodrow Wilson." Razložil je, da so se političarji zarotili in združili, da v tujini ne doseže nobene časti za njegovo delo. Po tej razlagi je pa nadaljeval: "Predsednik Wilson ne bo dovolil, da ta zarota zmaga. On zaupa razumu ameriškega ljudstva in pred njim nastopi, da odkrije resnico in se podvrže njegovi sodbi."

DRUŽINSKA DRAMA.

Lancaster, Pa. — Leon Angelino so oddali v blaznico, ker se mu je omračil um. Po nekaj tednih so ga izpustili iz blaznice, ker se njegove duševno stanje obrnilo na boljše. Drugi dan po svojem prihodu na svoj dom je umoril dva svoja otroka. Ko je njegova žena kuhala kosilo, jo je nenadoma napadel s količem. Grozil je, da ubije njo in štiri otroke. Žena mu je ušla na dvorišče. Zblazneli Angelino se je na to oborožil s sekuro in je planil v sobo, v kateri sta spala štiri leta stara dvojčka. Pobil ju je do smrti.

Angelino je po tem aktu strgal obleko raz sebe in je nesel mrtva otroka na dvorišče, kjer enega otroka je razsekal na drobne kose, ki jih lepo zložil v kositrasto škatlico. Preden je razsekal drugega otroka, je dospela policija na mesto, ki je zvezala norec in odvedla zopet v blaznico.

Z ognjem in mečem.

Zgodovinski roman.

Polski spisal Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

Nadaljevanje.

Litvin presenečen vstane s klopi. "Brata, rojaka, ali je res?" "Tako res, kakor naju živa vidite tukej." "In oba sta ga pobila?" "Da."

"Ej, kaka novica! O Bog! O Bog!" reče Litvin, ploskaje z rokama. "Pravite, da oba? Kako to, oba?"

"Tako le! Jaz sem ga z zvijačo pripravil, da je naju izkval — razumite gospod? Potem pa se je Volodijevski prvi poskušal z njim v dvoboju in ga razkral tako, kakor prase, — ali razumete?"

"Oba se torej nista borila z njim?"

"No, glejte ga vendar... odvrne Zagloba. "Vidim, da ste si morali dati puščati kri in od slabosti bolehati na umu... Nemara si celo domisljujete, da se bom boril z mrličem, ali pa ubil je ležečega na tleh?"

"Pa ste dejali, da sta ga oba pobila?"

Zagloba migne s pleči.

"Svete potrpežljivosti je res treba s tem človekom. Povej mu, gospod Mihael, ali Bohun ni naju oba izval?"

"Oba, oba!" potrdi Volodijevski.

"Sedaj razumete?"

"Naj bo po vašem!" odvrne Longin. "Skretuski je iskal Bohuna pod Zabostjem, ko ga že tam več ni bilo."

"Kako to, da ga je iskal?"

"Najbolje je, da povem vse", odvrne Longin. "Mi, kakor veste, smo ostali v Zamostju, a vi ste odšli v Varšavo. Ni nam bilo treba dolgo čakati Kozakov. Prišli so od Levova v celih tolpah, da nisi mogel dogledati konca. Pa Zamostje je knez tako utrdil, da bi bili svobodno stali dve leti pod njim. Mislili smo, da nas še ne napadejo, kar nam je že jelo biti žal, ker smo se že naprej veselili zmage nad njimi. Lahko uganete, da je bilo tudi meni žal, ker so bili tudi Tatarji žnimi. Nadejal sem se, da mi milostljivi Bog da najti moje tri glave."

"Prosile ga gospod za jedno, prosite za jedno, pa tisto dobro!" seže mu v besedo gospod Zagloba.

"Vi ste vedno stari. Grdo je slišati!" odvrne Litvin. "Mislili smo, da nas ne bodo napadali, pa v svoji trdoglavosti so takoj začeli delati stroje in potem napadati nas! Pozneje smo zvedeli, da Hmelnicki ni hotel tega; toda Čarnota, njegov taboriščnik, ga jame zbadati, češ, da se boji in da se hoče še pobratiti z Lahi. Hmelnicki naposled privoli in pošlje Čarnota prvega v napad. Kaj se je tu godilo, vam nisem zmožen povedati. Božje sveta ni bilo videti iz dima in ognja. Kozaki so šli s početka kaj pogumno naprej, zasipali rove, vpenjali se na zidovje, pa smo jih tako pogreli, da so slepo zbežali od trdnjave; za njimi pa smo planili s štirimi prapori ter poklali jih kakor ovnov."

"Oj, obžalujem, da nisem bil na tej svatbi!" zakriči Volodijevski.

"Tudi jaz bi bil tam dober", reče Zagloba s prepričevalnim glasom.

"Že takrat sta se odlikovala mej drugimi gospod Skretuski in gospod Jakob Regovski", nadaljuje Litvin. "oba znamenita viteza, ki pa sta si kmalo prišla navskriž. Zlasti se je gospod Regovski jezil na Skretuskega in gotovo bi bil začel z njim prepri, ako bi gospod Vejher bil smrtno kaznijo ne bil zabranil dvoboja. S početka nismo vedeli, kaj prav za prav hoče od Skretuskega; pozneje se je pokazalo, da je sorodnik gospoda Lašca, katerega je, kakor se spominjate, knez zapodil iz svojega tabora. Od tod torej ta jeza Regovskega na kneza in nas vse zlasti pa še na poročnika; od tod ono tekmovanje mej njima, ki je povzročilo, da sta se oba močno proslavila v času obleganja. Bila sta vedno prva, kakor na obzidju, tako v izletih iz trdnjave. Naposled se je Hmelnickemu ogrenilo napadanje; začel je redno obleganje, ne zanemarjanje zvijač, s katerimi je menil dobiti trdnjavo. Je prav ljaskan. . ."

"Da, Hmelnicki se največ zanaša le na svojo zvijačo", reče Zagloba.

"Je noro človeče in pri tem še mračenjak", nadaljuje Podbipeta; "mislil si, da je gospod Vejher Nemeč; brž ko ne še ni slišal tega imena. Pisal mi je pismo, da bi ga kot tujca in najemnika pregovoril k izdajstvu. Na to pa mu gospod Vejher odpiše, da je mlati prazno slamo, ko mu je pisal tako pismo. To pismo ni hotel starosta poslati po kakem trobentaču, marveč po kakem bolj imenitnem in veljavnem možu, da pokaže Hmelnickemu svojo veljavo; toda kdo pojde z njim v kozaki tabor? Saj iti tje, je bilo toliko, kakor iti mej divje zverine! Zato se dolgo nihče ne oglasi. Mnogi so se izgovarjali se svojim dostojanstvom. . . torej sem šel naposled jaz tje. Sedaj pa dobro poslušajte; najvažnejše še le pride."

"Poslušava vas", odvrneta prijatelja.

"Šel sem ter dobil hetmana pijanega. Jezno me sprejme, zlasti, ko je prečital pismo, jel mi je takoj groziti z bulavo. Jaz pa, priporočivši svojo dušo Bogu, sem si mislil: "Če se me le dotakne, razbijem mu s pestjo glavo". Kaj sem hotel družega draga moja brata?"

"To je bilo kaj lepo za vas", odvrne z ganljivim glasom Zagloba.

"Toda polkovniki so ga krotili ter mu zaprli pot do mene", nadaljuje Longin, "zlasti jeden še bolj mlad, je bil celo tako predrzen, da ga je prijel za rame ter ga potegnil na stran: "Ne pojdeš, brate, ker si pijan!" je dejal. Jaz pogledam, kdo me tako brani, in vidim, da je bil Bohun."

"Bohun?" zakriči Volodijevski in Zagloba.

"Da. Spoznal sem ga, ker sem ga videl v Razlogih in tudi on mene. Slišal sem ga reči Hmelnickemu: "To je moj znanec". Hmelnicki pa, — kakor je že navada pijancev, — je takoj spremenil svoje misli, pa mi reče: "Če je tvoj znanec, pa mu daj petdeset srebrnjakov, a jaz napišem odgovor". In dal mi je pismo; kar se tiče srebrnjakov, sem dejal, da bi hudoba ne razkačal, naj jih spravi za svoje hajruke, ker meji našimi vojaki ni navada jemati darov. . . Odpravil me je še dosti spoštljivo iz šotora; toda komaj sem bil na prostem, stopi k meni Bohun. "Midva sva se videla v Razlogih", pravi mi. — "Tako je", odgovorim, "le tega se nisem nadejal, da se vidiva kedaj v tem taboru." A on na to: "Ne volja, marveč nesreča me je sem pri gnala!" Razgovarjajoč se, mu povem, da smo ga pobili pri Jarmolineah. "Nisem vedel, s kom sem imel opraviti", mi odvrne, "pa še ranjen sem bil v roko. Moji ljudje tudi niso bili za rabo, ker so si mislili, da jih preganja knez Jeremija". "Tudi mi nismo vedeli", mu odvrnem; "ko bi bil Skretuski vedel, da si bil ti, bi gotovo nobeden vaših ne bil ostal živ."

"Rad verjamem; nu, pa kaj je rekel na to?" vpraša Volodijevski.

"Zavzel se je samo ter obrnil govorico. Pri-povedoval mi je, da ga je Krivonos poslal s pismom k Hmelnickemu, da mu naj da nekoliko počitka. Hmelnicki pa ni hotel poslati poslanca več nazaj, ker ga je hotel rabiti za druge namene. Naposled me vpraša: "Kje je gospod Skretuski?" Ko mu odvrnem, da je v Zamostju, de: "Torej se nemara še srečava", s tem sva se ločila."

"Sedaj mi je jasno, da ga je Hmelnicki precej na to poslal v Varšavo", reče Zagloba.

"Da. Toda čakajte gospod. Vrnil sem se nazaj v trdnjavo ter oddal poročilo o svojem poslanstvu Vejherju. Bilo je že pozno v noč. Drugega dne je bil zopet napad, še besnejši, nego prvokrat. Nisem videl Skretuskega; šele tretjega dne sva prišla skupaj. Povem mu, da sem videl Bohuna in govori z njim. Pri njem je bilo več častnikov in tudi gospod Regovski. Poslednji zaslišavi to, reče zhačljivo: "Vem, da se tiče gospodične; če ste gospod tak junak, kakor se proslavljate, pozovite Bohuna na dvoboj; smete biti zagotovljeni, da vam ne odreče. . . Imeli bomo z obzidja kaj lep prizor. . . Toda o vas Višnjevskih se več govori, nego je res." Skretuski strogo pogleda Regovskega. "Torej vi svetujete pozvati Bohuna na dvoboj?" odvrne. "Dobro." Vi nam ne verjameste, da bi bili kaj prida, jaz pa ne verjamem, da bi imeli vi pogum iti mej prostake ter pozvati ga v mojem imenu." Regovski odvrne: "Poguma mi ne manjka, toda vi mi niste ne svak, ne brat, zato ne pojdem." Sedaj se značno vsi posmehevati Regovskemu. "Glejte, pravijo, kako mu je zlezlo srce v hlače; samo takrat je hraber, ko gre za tujo kožo!" Treba je omeniti, da je Regovski močno častilakomen, zato je res šel, pa Bohuna že ni našel več. S početka mu tega nismo verjeli, sedaj pa vidim, ko čujem to novico od vas, da je bila resnica. Hmelnicki je res poslal Bohuna, in mej tem sta ga vadvapobila!"

"Da", odvrne Volodijevski.

"Povejte nama še gospod, kje najdemo sedaj Skretuskega?" vpraša Zagloba. "Morava ga najti, da se nemudoma odpravimo iskat kneginjico."

"Lahko poizvesta o njem za Zamostjem, ker tam vsi govorijo o njem. On in Regovski sta ugonobila kosaškega polkovnika Kalino, ko sta ga dobila v sredo. Pozneje je Skretuski še sam pobil dva tatarska čambula, pomandral Burlaja in nekoliko drugih roparskih čet."

"Ali jim Hmelnicki dovoljuje ropati?"

"Hmelnicki odvrne krivdo od sebe ter pravi, da ropajo navzlic njegovi zvestobi in pokorščini do kralja. . ."

"Jako slabo pivo imajo v tej Konjski Volji", omeni Zagloba.

"Za Ljubljino najdeti, gospoda, kraj je popolnoma opustošen", nadaljuje Litvin, "prednje straže so zahajale že za Ljubljino in Tatarji so povsod plenili. . . Koliko pa so naropali okolo Zamostja in Hrubiševa — to le sam Bog ve. Nekoliko tisoč vjetnikov je poslal Skretuski že v trdnjavo. On dela z vsemi močmi, ne marajoč niti na svoje zdravje."

Litvin vzdihne ter zamišljen pobesi glavo.

"Upam, da Bog po neskončnem svojem usmiljenju potolaži Skretuskega", nadaljuje Litvin, "ter mu da, kar potrebuje za svojo srečo, ker so ree velike njegove zasluge. Ob času popačenosti in sebičnosti, ko vsak le nase misli, je prav on nase popolnoma pozabil. Davno bi bil že lahko dobil odpust ter podal se iskat kneginjico; toda ko so nastali dnevi nesreče za drago domovino, ni niti za trenotek opustil službe, z muko v sreč vstrajajoč pri neprestanem delu."

"Rimljansko dušo ima, ni mu kaj reči", de Zagloba.

"Njega si je treba vzeti za vzgled."

"Zlasti vi, gospod Podbipeta, ki na vojski ne iščete domovinske koristi, marveč le svojih treh glav. . ."

"Bog vidi v mojo dušo" reče gospod Longin, dvignivši oči proti nebu.

"Skretuskega je Bog že nagradil s Bohunovo smrtjo", omeni Zagloba, "in s tem, da je povrnili zaželjeni mir poljski ljudovladi; sedaj je čas, da poiščemo, kar smo zgubili."

"Vidva pojdeti z njim?" vpraša Litvin.

"Ali vi ne pojdeti?"

"Iz srea rad bi šel, toda kaj bo potem s pismi? Eno imam od taboriščnega poveljnika na kralja, drugo pa na kneza, in ravno tako tretje od Skretuskega s prošnjo za odpust."

"Odpust mi midva neseva."

"Nu, pa moram vendar pisma oddati!"